

"הסגר את הילד", הפציר ראש הכפר.

"אני אחיה - גם הילד יחיה. ואם ימות, נמות כולנו. לא נברח מגורלנו", ענה ואסילי, אביה של תמרה. תמרה דאגה כל העת לשלומו של הילד מאריק. הרי בני הזוג פלדמן שאצלם עבדה כמטפלת הפקידו בידיה את בנם הקטן מאריק, שחיייו היו בסכנה רק בשל היותו יהודי. עם זה לא יכלה תמרה להשלים. תמרה הייתה מחויבת לילד, לאמו ולמשפחתו, הוריה הסכימו עמה ומחויבות זו הפכה למשימה משפחתית.

הכל התחיל עוד בטרם הגיעו הגרמנים. לפני שהמלחמה הגדולה איימה לערער את סדרי החיים בברית המועצות, עברה תמרה לגור אצל משפחת פלדמן בלנינגרד והייתה למטפלת של התינוק הרך שזה עתה נולד. פרידה, אמו של מאריק, שמחה עם הגעתה של תמרה, ותמרה נקשרה למשפחת פלדמן. בקיץ, כאשר היה נהוג לעזוב את העיר ולנפוש בכפר, הזמינה תמרה את פרידה לכפר הולדתה זגרומוטיה שבמחוז לנינגרד. בעיני תמרה, כמו שהיה נהוג אצל מטפלות אחרות, טבעי היה שמאריק יבוא אתה לבלות את הקיץ בכפר. בקיץ הגיעו פרידה ומאריק עם הסבתא חנה לבקר את משפחתה של תמרה. נעים היה בכפר, שהיה שונה מהעיר הגדולה. האוכל היה טוב והאוויר נקי, ומשפחתה של תמרה, משפחה טובה ולבבית, הכניסה אורחים כאילו היו קרובים ממש. כאשר נפרדו לבסוף הבטיחו זה לזה כי ישובו בקיץ הבא לחופשה בכפר.

הימים עברו, הסתיו הגיע ואחריו החורף הקשה, וכולם ייחלו לחום הקיץ. בוא הקיץ נשא בחובו את ההבטחה לחופשה בכפר, ושוב הגיעו בני משפחת פלדמן לכפרה של תמרה. חופשת הקיץ החלה כקודמתה, אך הסתיימה בפרוץ מלחמה גדולה. באותם ימים עוד לא ידעו תושבי הכפר שמלחמה גדולה עומדת בפתח, שבעוד זמן קצר עולמם של הפלדמנים יתערער לחלוטין, ושבקרוב תיאלץ תמרה לבחור בחירה קשה ביותר, כזו שתעמיד אותה ואת בני משפחתה בסכנת חיים.

אף על פי שהמלחמה הייתה צפויה, האנשים חשו שהיא פרצה לפתע. כשהמלחמה התחילה מאריק וסבתו חנה שהו בכפר, ופרידה הייתה בביתה שבלנינגרד. הגרמנים החלו בהפגזות אוויריות על האזור. לא היה שקט לרגע. הפחד גבר ואיש לא ידע מה יילד יום ואיזו מין מלחמה צפויה להם. הגרמנים, כך אמרו כולם בכפר, לא ייכנעו בקלות אפילו למול הצבא שלנו, הצבא האדום. כולם שמעו מעט על אודות הגרמנים, איך פלשו לערי אירופה וכבשו אותן בזו אחר זו, ללא רחמים. חנה הייתה אובדת עצות, מה תעשה? לאן תלך כשבידה ילד קטן בן שנתיים כל הדרכים מופגזות? איך יחזרו לביתם? ומה יהיה עליהם שם? בסופו של דבר נפלה ההכרעה: הילד יישאר בכפר לבד, ללא אמו או סבתו, עם תמרה והוריה, שהבטיחו שישמרו עליו כאילו היה שלהם. פרידה ניסתה לחזור שוב לכפר ולקחת משם את בנה הקטן, אך כבר לא היה אפשר לעשות זאת. כל הדרכים נחסמו בגלל החזית שהתקדמה עוד ועוד. לאחר זמן קצר נכבש הכפר כולו בידי הצבא הגרמני. תמרה הציגה לכל את מאריק כבנה הקטן.

ראש הכפר ביקש להסגיר את הילד. מה לכפר זה להיות מקום מקלט לילד יהודי? הכפר כולו היה נתון בסכנת חיים בשל הילד היהודי. הוא אפילו איים על ואסילי, אביה של תמרה, אך למרות זאת לא הסגירו אותו. בכפר חיו אז כ-80 אנשים, כולם ידעו שמאריק אינו בנה של תמרה ושהוא ילד יהודי מהעיר, ואיש לא הסגיר אותו. אילו אחד היה פוצה את פיו היו מאריק, תמרה, בני משפחתה ותושבי הכפר נידונים למוות.

קבוצה 1: תמרה ניקולייבה

הימים עברו, ותמרה שמרה על מאריק כאוצר שהופקד בידה. בשבילה היה הדבר טבעי, ברור מאליו. הוריה של תמרה הצליחו להעביר מכתב לפרידה, ובו כתבו לה: "נעשה הכל כדי לשמור על חיי ילדך". פרידה כאבה את הגעגועים העזים לבנה, אך ידעה שהוא מופקד בידיים נאמנות.

מפעם לפעם הגיעו שמועות שהגרמנים חוטפים צעירים רוסים ומעבירים אותם לגרמניה לעבוד למענם. תמרה חששה מאוד. "אם יתפסו אותי, מה יהיה על מאריק? מה יהיה על הוריי?". היא הצליחה להתחמק כמה פעמים. ואז נפטר ואסילי, אביה של תמרה. לצד הכאב והאבל חשה איך כל האחריות להישאר לצד הילד ולגונן עליו הוטלה עליה. בשום פנים לא תיתן שיחטפו אותה, שירחיקו אותה מהכפר! חשבה לעצמה. בינתיים היו שהכינו לעצמם ביער מקומות מחבוא, זמליאנקות. תמרה הצטרפה. היא הייתה חייבת להסתתר, למען חייה ולמען חייו של מאריק. ואכן, כל אימת שקרבו הגרמנים לכפר, תפסה תמרה את מאריק הקטן ורצה אתו ליער, לזמליאנקה, לחכות עד יעבור זעם.

המלחמה לא פסקה. מפה לאוזן עברו שמועות שהגרמנים מתחילים לסגת, ואנשים היללו את הצבא האדום. עוד נאמר בשמועות שהגרמנים מעלים באש כל כפר בטרם הם עוזבים אותו, ובמקרים רבים על כל תושביו. בחורף של שנת 1943 ועם תחילת השנה החדשה החלו הגרמנים לסגת מהאזור וגם כפרה של תמרה הועלה באש. תושבי הכפרים התנגדו לגרמנים ורבים נפגעו בחילופי האש. כחודשיים לאחר מכן הגיע יום השחרור הנכסף. כעת לא נשקפה עוד סכנה לחייהם של תמרה, אמה ומאריק הקטן. אך מה היה גורלם של הפלדמנים? העיר הגדולה לנינגרד עמדה במצור קשה מנשוא, וסבלה ממחסור נוראי של מים ואוכל במשך 900 ימים. מה היה עליהם? האם שרדו? לבסוף הגיע מכתב מלנינגרד. תמרה כתבה להם בחזרה, ושרטטה בקפידה על נייר לבן את צורת כף ידו של מאריק כדי לתת אות חיים ממנו ולשמח את פרידה.

בסתיו של שנת 1944 עמדו בפתחו של הכפר חנה ופרידה והושיטו ידיים לחבק את מאריק הקטן ואת תמרה, המושיעה הפרטית שלהן.

זמן לא רב לאחר מכן התחתנה תמרה. היא מעולם לא הצליחה להרות והבן היחיד שנותר לה היה מאריק. בכל קיץ ממשיכה משפחת פלדמן לבקר את תמרה, וכעת אלה מאריק, אשתו וילדיו הרצים לקראתה וקוראים אחריה "סבתא!".

- מה הניע את תמרה לעזור למשפחת פלדמן?
- כתבו לפניכם לפי קטע זה את גיל המצילה, מעמדה, השכלתה וההשתייכות הפוליטית שלה אם אלה מצוינים בכתוב או עולים ממנו.
- האם ישנם אנשים אחרים מלבד המצילה שנשאו את נטל ההצלה ביום-יום?
- מהי מידת המסירות של המצילה לחיי הילד שהצילה? ומהי מידת המודעות שלה לסכנה?
- עד כמה היו חשופים המצילים להלשנה מצד החברה הסובבת וכיצד התמודדו עם סכנה זו?
- אילו תחנות של בחירה אתם יכולים לזהות במהלך סיפורה של תמרה ניקולייבה?

שאלות לדיון